ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ

ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಕಾಲೇಜು

ಉಡುಪಿ 2

ನವೋದಯ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ–೪

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

ವಿ. ಸೀ.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಕಾಲೇಜು

ಉಡುಪಿ—೨.

‡‡

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೫೬
ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೬೨
ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೭೧

ಬೆಲೆ : ೫೦ ಪೈಸೆ

ಮುದ್ರಕರು : ಕೆ. ಹೊನ್ನಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ
ನವಯುಗ ಪ್ರೆಸ್, ಉಡುಪಿ.

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ನವೋದಯದ ಹೊಸಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ನಾಡಿನ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗ ಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಾವು ಈ 'ನವೋದಯ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ'ಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನಂಥ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಾಲಯಗಳು ಜನತೆಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸ ಬೇಕೆಂದೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶದ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ–ಸಾಮಾ ಜಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತ್ರವಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾವು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ವಿಶ್ವದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿ ದ್ದೇವೆ. "ಮೊದಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪಹಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಮಸೀದಿ ಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚು" ಎಂಬಂತೆ ನಾವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕವಿ–ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಲೆಳಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಉಪ ನ್ಯಾಸಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗಲೆಂದು ಇವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

೧೯೫೬

ಎಚ್. ಸುಂದರ ರಾವ್,
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ.

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಡುಪಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಕಾರಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷಣ ವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೋ ಬರೆಸಿ ಕೊಂಡರಂತೆ. ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೂ ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದಾಗ ಕಾರಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ Deccan Herald ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಲೇಖನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೂ ಇದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸು, ಕೊಂಬು ತಿದ್ದಿ, ಸೊನ್ನೆ, ಗೊಲಸು, ಗೊರಸು ಸೇರಿಸಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿಪೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶವೂ ಭಟ್ಟರ ಕೃಪೆಯಿಂದ, ಕೈವಾಡದಿಂದ ಬಂದುದು.

ಕಾರಂತರ ಪರಿಚಯ ಇದರಿಂದ ಜನಕ್ಕೆ ಹೇಗಾಗುವದೊ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು, ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞವಾದ ಮನಸ್ಸು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಇದನ್ನು ಬರೆದಿನೆ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಇದರಿಂದ ಕಾರಂತರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಒಂದಂಶ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಾದರೆ ಈ ನನ್ನ ಯತ್ನ ಸಾರ್ಥಕ.

ಆಗಸ್ಟ್, ೧೯೫೬ — ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ

ನವೋದಯ ಪ್ರಚಾರ—ಇಂದು

ನಮ್ಮ ನವೋದಯ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ಕಾಲೇಜಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ-ಕಲಾವಿದರ ಕುರಿತು ಲಿಖಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ತೊಡಗಿ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಾದುವು. 'ಲಾಭ ಬೇಡ, ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ಕೈಗೊಂಡ ಈ ಪ್ರಕಟನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಕಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಯಾವ ನಿಯಮಿತತೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ತೀರಿವೆ. ಮುಂಬರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸೇವೆಗೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದ ಮಹನೀಯರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪ್ರಾಂಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಆಶಯ ದೊಡ್ಡದೆ. ಹಲವು ಮಂದಿ ಲೇಖಕರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿತವಾದ (ಮರುಪ್ರಕಟಿತವಾದ) ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು. ಸೇಡಿಯಾಪು, ಕಾರಂತ ಅವರ ಜತೆಗೆ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ, ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶ ರಾವ್, ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾವ್, ಉಗ್ರಾಣ ಮಂಗೇಶ ರಾವ್, ಎಸ್ ವೆಂಕಟರಾಜ, ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ, ಅವರನ್ನೂ

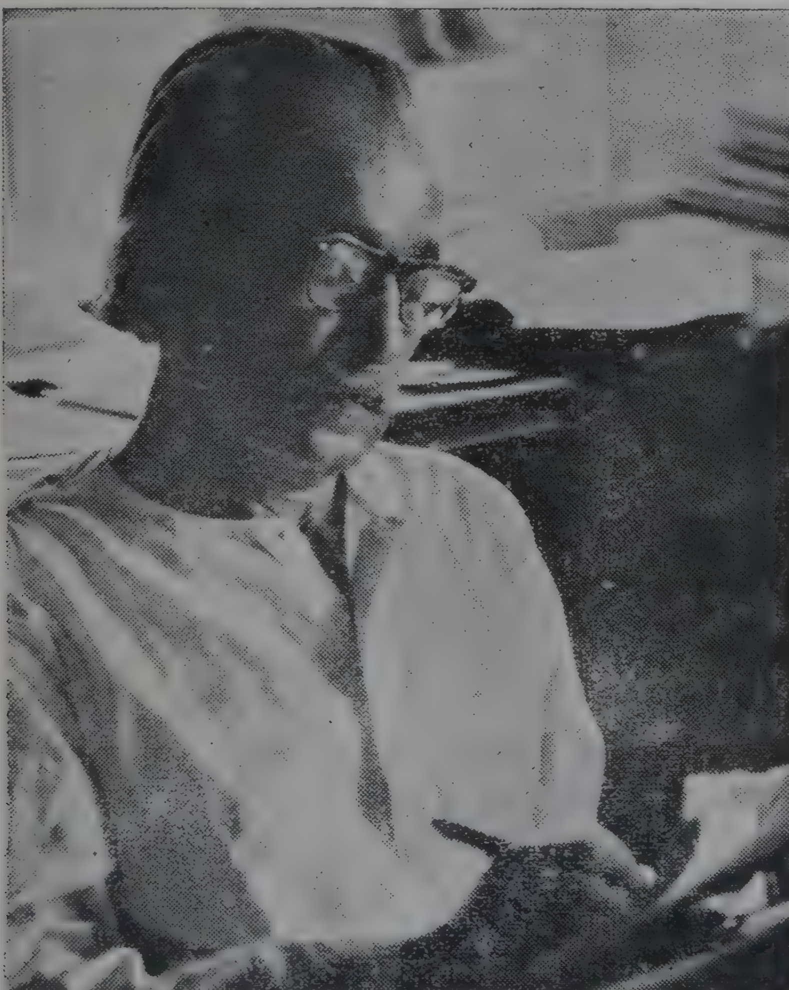
ಪೋಣಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರ ಮೂಡುವುದೆಂದು ನಾವು ಆಶಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಲೇಖಕರು ಮಾಲೆಯ ಇತಿಮಿತಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತ ಅವಧಿಯೊಳಗೇನೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ **ನವಯುಗ ಪ್ರೆಸ್**, ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆ.

ಸಪ್ಟೆಂಬರ–17, 1971 **ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ**

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

೧೯೨೮ ಅಥವಾ ೨೯ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್–ಒಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳ ಒಂದು ಅಪರಾಹ್ನ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅವೆನ್ಯೂ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರಿಗೂ ನನಗೂ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳ ಮಹನೀಯರೊಬ್ಬರು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ತರುವಾಯ ಮರುದಿನ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೂವರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಯಿತು. ನನ್ನ ಹೊಸ ಪರಿಚಯಸ್ಥರ ಮುಖ, ನಡೆವಳಿಕೆ, ಹಾವ, ಭಾವಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಆಕರ್ಷಣೆ ಆಯಿತು. ಆ ಮುಖಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಏನೋ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆ. ಅವರು ನಕ್ಕಾಗ ಅವರ ಹಲ್ಲ ಸಾಲು ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ನಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲತೆ ಕಂಡಿತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ದೃಢತೆಯ ಸತ್ವ ಇರುವಂತೆಯೂ, ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಏನೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ಗಲ್ಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಧೀರತೆ, ಖಚಿತತೆ ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆಯೂ ನನಗೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಹೇರ್ ಕಟ್—ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮಾರ್ಪುಗೊಳ್ಳದಿರುವ ಅವರ ಕೂದಲಿನ ವಿನ್ಯಾಸ— ಒಂದರಿಂದಲೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಿಕೆ ಬಂದಿರುವ

ಯಾವ ಅಂಶವೂ ಇಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈತನೆಂದೂ ಈತನ ಚೈತನ್ಯ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಹರಿಯಬಲ್ಲ ಸ್ವಭಾವದ್ದೆಂದೂ ನನಗೆ ಆ ದಿನ ಕಲ್ಪನೆಯುಂಟಾಯಿತು.

ಮರುದಿನ ಹೇಳಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ–ಒಂದು ಮಿನಿಟೂ ಆಚೆ ಈಚೆ ಇಲ್ಲದೆ–ಕಾರಂತರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ದಯಮಾಡಿ ಬಂದರು. ತಾವು ಬರೆದ ಒಂದೆರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆ ದಿನ ನನಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿದರು. ಓದಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕಂಠೋಕ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಸಿತೊ ಕಾಣೆ. ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೊಸ ಪರಿಚಯದವರು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನಾನು ಮಿತ್ರಲಾಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಿದ್ದವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ, ತಕ್ಷಣ ತೋರಿಕೆಯಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಯ ವಿಚಾರ, ಅವುಗಳ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಹೊಸಬರ ಹತ್ತಿರ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತಿದ್ದವನು. ಅಂಥ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಎಣಿಸಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದವನು. ಅಂಥ ರೂಢಿ ಸರಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವವನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆನೊ ಇಲ್ಲವೊ! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಹೊಸ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲೇ ನಾನು ಏನೋ ಅಂದಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನನ್ನ ಅತಿಥಿಗೆ ಸರಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಅಲ್ಲ–ಆಗಲೂ ಅಲ್ಲ, ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲ–ಎಂದು ನನಗೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದಿರಿ, ಸರಿ. ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತೋರದೆ ಹೋದರೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲುಂಟೆ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು

ತಿರುಗಲುಂಟೆ? ಸಿಕ್ಕಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೆ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕರು. ನಾನು ಬರೆದುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಕಾರಂತರು ಹೇಳಿದರು. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕಂಡದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಧಾರಾಳವಾದ, ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ಧೀರ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಲ ನಾನು ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕೃತಿಯು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೇಕೆಂದು, ನೇರ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದ ಭಾಗ ಯಾವುದು ಹೇಳಿ ಎಂದು ಕೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಪೂರ್ವ; ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನರಿಯುವ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಪೂರ್ವ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೇ ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ನನಗೂ ಇವರಿಗೂ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನನಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅಂದು ಅವರು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಓದಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಗ ನನಗೆ ತೋರಿದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಯಿತೋ ಏನೋ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಓದುವಾಗ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿ ಲೇಖನದ ಗುಣ ಕೆಲವೇಳೆ ಕಾಣದಾಗಬಹುದು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಓದಿನ ಕಾಕು, ಓದಿದ ಸಮಯ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಇತರ ಮಾನವ ಸಂಗತಿಗಳು ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಬೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲದೆ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿಯೋ, ಅರ್ಧಾವಧಾನದಲ್ಲಿಯೋ ಕೇಳುವಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದ ಅಂಶಗಳು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇ ಏಕೆ, ನ್ಯಾಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇ ಏರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ನುಡಿಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಎಣಿಕೆ. ಜೊತೆಗೆ, ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಾದರೂ

ಅವಸರಿಸಿದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ಮಂದವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲಾವಕಾಶ ಬೇಕೆಂದರೂ, ಕಾರಂತರ ಚುರುಕಿನ ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದು. ನಿಮಗೆ ಕಾದರೆ ಕಲ್ಪಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಗಳು ಕಾಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದೀತು, ಅಷ್ಟು ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಮಾನವರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು – ಎನ್ನುವರು ಅವರು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಬಾಂಧವ್ಯ, ಸರಸ, ಮಾತುಕತೆ ಆರಂಭವಾದುವು. ಅಂದು ತೊಡಗಿದ ಸ್ನೇಹದ ಸಂತೋಷ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಗಿಸಿದೆ; ಒಂದು ಪಕ್ವತೆಗೆ ತಂದಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ನಾವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ, ನಡೆಯುವ, ನಡೆಯಲಾರದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇತಿಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದಗಳೆಷ್ಟೋ. ಆದರೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಳೆತನವೊಂದು ನಿಜವಾದರೆ, ಸರಸವಾದದ್ದಾದರೆ ಲೋಕ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭಿನ್ನತೆಯೂ ಕೆಳೆತನಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಮತ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡದು ಸಜ್ಜನಿಕೆ; ಪ್ರೀತಿಯ ಮನಸ್ಸು.

ಕಾರಂತರನ್ನು ಕುರಿತು, ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡುವುದು ನನ್ನ—ಅವರ ಸ್ನೇಹದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲೂ ನನಗೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅಭಿಮಾನವೂ ಪ್ರೇಮವೂ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನದ ರೀತಿ, ಬಣ್ಣ ಬೇರಾಗಬಹುದು; ತೂಕತಪ್ಪಬಹುದು. ಕೃತಿಯ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ತೊಡಕಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು

ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆನಿಸುವ, ಹಿಮುಗೆಡ್ಡೆಯಂತೆ ತಣ್ಣಗಿರುವ, ನಿರು ದ್ವಿಗ್ನ ವಿಮರ್ಶೆ ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದ್ದು ಅಂತಃಕರಣಪೂ ರಿತವಾದ ಮಾನವ್ಯಪ್ರಭಾವ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಆದರದು ಸೌಹಾರ್ದ ಪ್ರಪಂಚ. ಅಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ನ ಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಏನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಅಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ತರುವು ವೋ ಅವೆಲ್ಲ ಆಳದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇರು ವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಬರೆಯುವವನಲ್ಲಿ, ಓದುವವನಲ್ಲಿ, ಅಭಿರುಚಿ ಇಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತ್ವವುಂಟಾದರೆ, ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ ತೋಲ ತಪ್ಪಿದರೆ ಹಾನಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವವನು ನಾನು. ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದರ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಾರಾಳ ವಹಿಸಿದರೆ ಯಾರೂ ಅಸಹನೆಪಡಬಾರದು. ಕೀಳಾದ್ದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಾಗ ಧಾರಾಳದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಇಂಥ ಮನಸ್ಸಿನ ಓಲಿಸಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಎಚ್ಚರ ನನಗಿದೆ. ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನವಲ್ಲ-ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನವೆಂಬುದುಂಟೆ? ಎಂದಾದರೂ ಇತ್ತೆ? ಎಂಬುದೂ ನನಗೆ ಆಗಾಗ ತೋರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸರ್ವರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಟವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಸರ ಣಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಮುಖತೆ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಬಹುಮುಖವಾದ ಸತ್ಯ ವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಕೇವಲ ಏಕಮುಖತೆ ಲೋಪವಾಗಲೂ ಬಹುದು. ಒಂದು ಸಾಕಲ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ತೊಡಕುಂಟು. ಎಂದಿಗೂ ದಾರಿ, ವಿವಕ್ಷೆ, ಸಿದ್ಧಿ ಭೇದ ಉಂಟೇನೋ.

ನಾವು ಮೊದಲು ಭೇಟಿಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ತವರಾದ ಕೋಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತದ ಮುಂದಿಟ್ಟ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಪಣೆಮಾಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ವಿವಾಹದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಯಾವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಾಲನ್ನೂ ತಾನು ಬೇಡೆನೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬಹುಶಃ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸದೆ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ, ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ದೇಶ ಸೇವೆಗೆ ಧುಮುಕಿ ಆಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಕ್ರಿಯಾರಂಗಕ್ಕೂ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಮದುವೆಗೆ, ಆಸ್ತಿಗೆ ಕಾದು ಕುಳಿತರೆ ಹೇಗೆ? ತಾವು ವರಿಸಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿರಾಡಂಬರವಾದ ಒಂದು ಮಿಸಲು ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಲು ಅವರು ನಿಷ್ಠೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಕಾರಂತರ ದೇಶ ಸೇವೆಯೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸದ್ದುಗದ್ದಲವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ತ ಮಾಡುವುದು, ಇತರರಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದು— ಇಷ್ಟೇ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಅವರು ದೇಶಸೇವೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಅರ್ಥ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರೆಂಬ ವಕೀಲರು—ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈ ೭೦–೮೦ರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಕ ಸೇವೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೆತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಹಿರಿಯರು—ಅವರು ಆಗ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು

ತಮ್ಮ ತಾಲೂಕಿನ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ತರಬೇತು ಕೊಡುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಾವು ನಡೆಸುವ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಒಂದು ಸಲ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟರು.

೦ ೦ ೦ ೦

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಅವರು ಒಂದು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಟವೆಲು, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮರಾ, ಬಗಲಿಗೆ ತೂಗುಚೀಲ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಗಿನ ವೇಷ ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ. ಆ ವೇಷದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸರಳತೆಗೂ ವಿಶ್ವಾಸದ ದೃಢಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಮಾರು ಹೋಗಿದೆ. ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಾನೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಮಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತು, ಅಳೆದು ಜೀವನ ಪಥವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಹೊರಟ ಆ ನಿಲುವು ಅನುಪಮವಾದುದು. ನಾಡಿನ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೇ ಅರಿಯಬೇಕು; ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು, ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಎಂಬ ಹಿರಿಯಾಸೆಯಿಂದ ಅವರು ನಾಡೆಲ್ಲ ಅಲೆದು, ಈ ಭಾರತ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ನೆಲ, ಜಲ, ಜನರನ್ನು ಕಂಡರು. ಉದ್ಯೋಗದ, ಕಲೆಯ, ಧರ್ಮದ ಕೇಂದ್ರಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದರು; ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಭಾರತವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರೇ ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಭವ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ

ಲೋಪದೋಷಗಳಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಯಾರ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ? ಆದರೇನಂತೆ, ಅದು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಚಿತ್ರ. ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಯಾವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜೀವನವು ಮುಡಿಪಾಗಿರತಕ್ಕುದು, ಗತಿಶೀಲವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವುಳ್ಳ ಜನ ಯಾವುದನ್ನು ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಅವರಿಗೆ ಭಾರತ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ದೊರೆಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಕಾರಂತರು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗೂ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದರಂತೆ; ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ಓಜಸ್ವಿ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಂತೆ; ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಸೇವಾದಲದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರಾಗಿದ್ದರಂತೆ; ಕಲಾಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟ 'ವಸಂತ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಯಂತೂ ಆಗಿತ್ತು. ವಿಡಂಬನೆ, ಕಟೂಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ 'ಗರ್ಭಗುಡಿ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದು ಆಡಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮಠ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳೆಕೆಸರನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ, ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬಯಲಿಗೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ನಾಟಕದಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧರಾದವರು ಆಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ನಾಟಕಕರ್ತರ ರೂಪ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುದೈವದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದು ಯಾವುದೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತಟ್ಟದು; ತಟ್ಟಿದುದು ಬಹುಕಾಲ ನಿಲ್ಲದು. ಕ್ರಿಯಾರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಪರೂಪ. ಹೊರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದವರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವೇ. ನಮ್ಮ ದೇಶವು ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳ ಬೀಡಾದುದರಿಂದ 'ಗರ್ಭಗುಡಿ'ಯಂಥ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದೂ, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ

ಅಡಿಯೂ ಕಾರಂತರು ಬದುಕಿ ಉಳಿದರು. ಗಂಭೀರವಾದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಮೊನೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಃ ಮೈ ತಾಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಕಾರಂತರ ಬಾಣಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಗತಿ ಆಯಿತು. ಅವುಗಳಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ನೊಂದವರಿಲ್ಲ, ನೋವನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡವರಿಲ್ಲ. ಅದೇ ನೋವು.

ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಬೆಳ್ಳಾರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಶಿಬಿರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ!ವ್ಯಕ್ತಿ ಇದೇ ಕಾರಂತರು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠುರ ತ್ಯಾಗ, ಶಿಸ್ತು ಇರದೆ ಹೋದೀತೆ? ತರಬೇತಿ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲವೆ? ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜೀವನಧಾರೆ ಎರೆದ ತರುಣರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥ ಕಷ್ಟಗಳು ಬರಲಿವೆಯೊ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲೇ ರುಚಿ ತೋರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಡವೆ? ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ–ಗುಣ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕಠೋರವಾದ–ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಹಾರ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಕಾರಂತರು ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದಿನ ತರಕಾರಿ ಇಲ್ಲದ ಊಟ, ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಉಪ್ಪು ಹುಳಿ ಕಾಣದ ಊಟ, ನೀರಿನದೇ ಅಪರಾವತಾರವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಮಜ್ಜಿಗೆ, ತುಪ್ಪದ ಸೋಂಕನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ತಪೋಯೋಗ—ಇಂಥ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರವು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅತಿಥಿಯಾದ ನನಗೆ ಷ್ಟೋ ರಿಯಾಯಿತಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಕಡಿಮೆ ಆದರೂ ಎರಡು ದಿನ ತಂಗಿದ ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು ಎನ್ನುವಾಗ ಕಾರಂತರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಭಾವೀ ದೇಶಸೇವಕರು ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನು

ಭವಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ಊಹಿಸಲರ್ಹವಾದ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಕಾರಂತರ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರ ಮೇಲಿಟ್ಟ ವಿಶ್ವಾಸ, ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಓಡಿಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಲ್ಲಾಸ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ವಿಸ್ಮಿತ ನಾದೆ. ಕವಾಯತು, ಶ್ರಮದಾನ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಾರಂತರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತರಗತಿಯು ಏರ್ಪಾಟಿತ್ತು. ನನ್ನಂಥ ಹೊರಗಿನ ಮಾತಿನವರು ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸರಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನಾಯಕ ಕಾರಂತ ರದೇ ಉಪನ್ಯಾಸ. ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಿನೋದಾ ವಳಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಯಾವ ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಆದರೂ ಸರಿಯೇ. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಾಯುವ ಪರಿಪಾಠ ಇಲ್ಲ; ಯಾರೂ ಬರದಿದ್ದರೆ ಕಾರಂತರೊಬ್ಬರೇ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವರು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ ಮಾರ ನೆಯ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಶಿಬಿರದವರು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆಕೆಟ್ಟ ದ್ದುದರಿಂದ ಏಳಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರ್ಥನಾಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತು. ಕಾರಂತರು ಒಬ್ಬರೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾಟಾನು ಹಿಡಿದು ಹೊರನಡೆದರು; ಆ ನಸುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಜರಗಿಸಿದರು; ಧ್ವಜವನ್ನು ಏರಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ನೆನಪು: ಆ ಸಂಜೆ ನಾವು ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೋದೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ಗೇರುಮರ ವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕಾರಂತರು ನಿಂತರು. ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಹುಡುಕಿ ರಪ್ಪನೆ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ನಾಲ್ಕು ಗೇರುಹಣ್ಣನ್ನು ಉರು ಳಿಸಿ ಹೊಸ ಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿದರು.

ಗೋಡಂಬಿಯ ಹಸಿ ಬಿತ್ತದ ರುಚಿ ನನಗೆ ತೀರ ಹೊಸತು. ಆದರ ಆಸೆ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ತೀರಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಚ್ ಎಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳು ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಆ ನೆನಪು ಹಾದು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುತ್ತದೆ. ಗುರಿ ತಪ್ಪದಂತೆ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಲು ಅವರು ನಿಂತ ಭಂಗಿ ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಕಾರಂತರು ಹೊಡೆದ ಕಲ್ಲು ಇದೇ ರೀತಿ ಆವರೆಣಿಸಿದ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ತಾಕಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ನಿಲುವೆಯೇ (ಕಲ್ಲು ಹಿಡಿದ ಕೈತೂಕ, ಎಸೆತದ ಹದಗಳೇ) ಕಾರಣ. ಹಿಡಿದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಹಟ—ಸಾಧನೆಯ ಹಟ, ಹಟದಿಂದ ಸಾಧನೆ—ಅವರ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣ.

೦ ೦ ೦ ೦

ಕಾರಂತರ ಜೀವನವು ಅನೇಕ ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದೆ. ಅವರಂತೆ ವಿಧವಿಧವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಬರವಣಿಗೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅದು ಅವರ ಹಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸೇ ಹಾಗೆ— ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಅವಿಶ್ರಾಂತ, ಬಹುಪ್ರವೃತ್ತ, ಅತೃಪ್ತ. ಯಾವ ಒಂದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಕಾಲ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದು. ಒಂದು ಕೆಲಸದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದರ ಬೆಳಸಿಗೆ ಜಿಗಿಯುವ ಅವರ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯೇ ಇವರಿಗಿಲ್ಲವೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ— ಆಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸದವರಿಗೆ. ಈ ನಾನಾಮುಖಿ ಪ್ರತಿಭೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ಅವರು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೆ, ಭೂತಹಿಡಿದವರಂತೆ

ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು, ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾವಕಾಶವಾದರೂ ಸರಿಯೆ ಆವೇಶ ಬಂದಾಗ ನೂರಾರು ಪುಟಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ನಡುವೆ ಆತಂಕಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೆಲಸ ತಡವಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸೈರಣೆ ಇಲ್ಲ. ವೇಗವಾಗಿ ಧಾವಿಸುವುದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಅವಸರದ ಚಿನ್ಹೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಅವಧಾನ,ಅದ್ಭುತತೆ,ಸಂಪೂರ್ಣತೆ–ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೃತಿಯು ಮುಗಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕುಂದುವುದು. ಅಥವಾ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನಾವುದೋ ಒಂದು ಕೆರಳಿಸಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ ಧ್ಯಾನ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿ, ಆ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ತೊನೆಯುವುದು. ಇಡಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ತಿದ್ದಬಾರದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಕೊಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗದೆ ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಕಾರಂತರು ಮುಗುಳ್ನಕ್ಕು ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಬೇರೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಅವರ ಭಾವಗಳೂ, ವಿಚಾರಗಳೂ, ರಚನೆಗಳೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬೆಂಬತ್ತಿ ಓಡುವ ದ್ರುತಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ರಚಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ನಡೆಸುವುದೂ, ಪರಿಣಾಮವು ಬೇಗನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುವುದೂ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ. ಹಾಗೆಯೇ, ಇನ್ನಾವುದೋ ವಸ್ತು

ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಅಣಿಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಗೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಶಾಂತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೋ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಚನೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡು, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದನ್ನು ಕಾರಂತರ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳವರೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲರು. 'ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ'ವೆಂಬ ಮಕ್ಕಳ ವಿಶ್ವಕೋಶವನ್ನು ಅವರು ತಯಾರಿಸಿದ್ದು ಈ ರೀತಿ. ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಬರವಣಿಗೆ, ಅಚ್ಚು, ಲೆಟರ್‌ಪ್ರೆಸ್, ಪಡಿಯಚ್ಚು ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಕಾಶಕರು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಅಂಶವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವವರೆಗೆ ಅವರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅವರ ಒಳಗಿನ ಆವೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಭೂತಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ ತಿಳಿಯದು.

ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪುತ್ತೂರಲ್ಲಿ ದಸರಾ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಸಂಗೀತಗಳಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರುವುದು, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅವನ್ನು ಆಡಿಸುವುದು, ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಕೈಯಿಂದ ರಂಗ ಸಜ್ಜಿಕೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಾಗ ತಾನೇ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದು, ಕುಣಿಯುವುದು— ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಒಬ್ಬರೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆಯಾಸಪಟ್ಟಂತೆ ಅವರು ಕಂಡದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸದ ಆವೇಶವೂ, ಆವೇಗವೂ ಆಗತ್ಯವೂ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೋಸ್ಕರ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗು

ವುದು ಅವರ ರೂಢಿ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ದೇಶಾಟನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಆಸಕ್ತಿ, ವಿಚಾರ, ಪ್ರಿಯವಸ್ತು ಅವರನ್ನು ಕೆರಳಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ಆ ವರೆಗೆ ಪರ್ಯಟನೆ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ; ಆ ಮೇಲೆ ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಸೇರಿ ಮರಳಿ ಅಧ್ಯವಸಾಯ, ಸಾಧನೆ, ಬರವಣಿಗೆ.

ಕಾರಂತರು ಕೈಗೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ—ಲೇಖಕ, ಭಾಷಣಕಾರ, ನಾಟಕಕಾರ, ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ, ಆದರ್ಶವಾದಿ, ಸುಧಾರಕ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಪ್ರಕಟನಕಾರ, ಯಂತ್ರೋದ್ಯೋಗ ಪ್ರವರ್ತಕ, ಚಿತ್ರಗಾರ, ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲುವು ನಿಲುಗಡೆ ಇಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಸಂತತ ವೇಗದ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಭಾವಗಳ ಚಲನವಲನ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಚೈತನ್ಯ, ಚಾಲನ ಶಕ್ತಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವ್ಯಾಪನೆ, ಬಹುಮುಖತ್ವ, ಮನಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇವುಗಳೊಡನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವುದು ಒಡನಾಡಿಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಅವರ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನಾವು ಒಂದನ್ನೂ ಇಡಲಾರೆವು. 'ಮುಕ್ತದ್ವಾರ'ವನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಾರಂತರಿಗೆ ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ಕಾಲನಟನ ನರ್ತನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ಪ್ರದರ್ಶನವಾದುದರಿಂದ ಕಾರಂತರು ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿ ಕುಣಿದು ಸಾಧನೆಮಾಡಿ ತಾವೇ ಕಾಲ ನಟನಾದರು. ಅವರ ನರ್ತನವೂ ಹಾಗೆಯೆ-ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ, ತಿದ್ದಿಕೆಯ ಅಂಶ ಕಡಮೆ; ಆವೇಶ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಆಶುಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ, ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕಾರಂತರ ಮೂಡಿಗೂ, ಆವೇಶಕ್ಕೂ ಸಮನಾಗುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಟನಾರು? ಅವನೆಷ್ಟೇ ಕಲಿತರೂ ನುರಿತರೂ ಆ ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ ತಂದಾ

ನು? ಗುರುಗಳಿಂದ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ತಂತ್ರಕ್ಕಿಂತ, ಖಚಿತ ವಾದ, ನಿಯುತವಾದ ನಡೆಗಿಂತ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಬರೆದಿಡ ಬಲ್ಲ ಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಅಂತರಂಗದ ನುಡಿತವೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಕಾರಂತನೃತ್ಯ ಕಾರಂತರೊಬ್ಬರಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಅವರ ಜತೆಗೆ ಕುಣಿಯಬೇಕಾದವರಿಗೂ, ಇರಬೇಕಾದವರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಸಹನೆ ಅಗತ್ಯ. ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಮನೆಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಅವರ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆ ಬೇಕೊ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಕಾರಂತರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಮನಸೋತು, ಒಲಿದುಬಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿಯವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಕಾರಂತರ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೇಳಿ—ಹೇಳದೆ ಬರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಮಿತ್ರರ, ಅತಿಥಿಗಳ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ನಡುನಡುವೆ ಕಾರಂತರ ಗ್ರಂಥಗ ಳ ನಕಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ, ಅವರೊಡನೆ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅವ ರ ಪ್ರಿಂಟಿರಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮನೆಯ ಎಮ್ಮೆ, ಹಸು, ಹುಲ್ಲ, ನಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರಬೇಕಾ ದರೆ ಎಂಥ ತಾಳ್ಮೆ ಬೇಕಾದೀತು? ಅವರಿಗೆ ನಮೋ.

ಂ ಂ ಂ ಂ

ಇಂಥ ಆವೇಶ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯ ಉದ್ವೇಗವು ಕಳೆದಾಗ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಪರಿನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಛಲವು ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸಮಯ ಕಾರಂತರಷ್ಟು ಸ್ನಿಗ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿ, 'ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿ' ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬನ ಹತ್ತಿರವೂ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಹಾಸ್ಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇ ಳಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ನಗಿಸಿ ತಾನೂ ನಕ್ಕು ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕ

ಳೊಡನೆ ಅವರು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲ ಸವಿ, ಸದರ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ನೂರಾರು ಜನದೊಡನೆ ಕೆಳೆಬೆರೆವ, ನೆರವು ಪಡೆವ, ಒಲಿದು ಒಲಿಸುವ ಬಾಳಗುಣ ಕೂಡ. ಇದು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಸ್ನೇಹಪರತೆಯಿಂದ—ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಮಾತ್ರ—ಬರಬಲ್ಲ ಗುಣ. ಅವರ ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವಕ್ಕೂ ಅವರ ನಡತೆಗೂ ಇರತಕ್ಕ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಾಮರಸ್ಯವು ಅವರ ಜೀವನದ ಪರಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ನನಗನಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಕಾರಂತರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಆಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ. ಅವರ ವಾದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ನಿಮಗೆ ಅವರ ವಾದವು ಏನೆಂದು ಅವರೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಗೆ ಎಡೆ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಅವರ ವಾದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದಿರೋ ನಿಮ್ಮ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂತೋಷ ಒಂದು ತರ; ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೋ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಮಗೇ ಇರಲಿ. ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಂತರಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ನೀವು, ಅವರ ಪಾಡಿಗೆ ಅವರು. ಅವರ ಮಾತು ಕಟುವಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಟುಕತನವಿಲ್ಲ. ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನೇರವಾಗಿ ನೆಟ್ಟರೂ ನೋವಿಲ್ಲ. ಮಾತು ಕಹಿಯೆನಿಸಿದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲ.

ಅವರ ಅಸಂಖ್ಯ ಅಭಿರುಚಿಗಳು, ದೇಶದ ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧಗಳು, ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು,ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಯಂತೆ ಅವರು ಸುತ್ತುವ ಪ್ರಾಂತದೇಶಗಳು, ಪತಿತರನ್ನು ನಿರ್ಮಲ ಜೀವನದತ್ತ ಒಯ್ದು ಮನುಷ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತಲೆಎತ್ತಿ ಬಾಳುವಂ

ತೆ ಮೂಡುವ ಅವರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ನಮಗೆ ಇವು ಅಪ್ರಕೃತ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅವರ ಗಣನೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ, ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಸರಿಯೇ, ಆ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಐದಾರು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಒಬ್ಬರು.

ಕಾರಂತರು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ ಕವಿಯಲ್ಲವಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೀತಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.ನಾಟಕ ಕಲೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ.ಅವರ ಗೀತನಾಟಕಗಳು ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ರೂಪವೇ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು, ಆಳ, ರಂಜನೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ನಾಟಕದೊಡನೆ ಕವಿತೆ, ಗೀತ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ‘ಸೋಮಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ’ವೆಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಕವಿತೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು? ಅವರು ಬರೆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ, ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳೂ, ಗೀತೆಗಳೂ, ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ‘ದೇಸಿ’ ಅಥವಾ ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ, ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ; ಹೊರಪ್ರಾಂತ, ದೇಶಗಳ ಜಾನಪದ ಗೀತಗಳ ನಿಲವು ಒಲವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಕಿವಿಗೂ, ಕಂ

ಠಕ್ಕೂ, ತಾಳ, ಲಯ, ತಾನಗತಿಯ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಚುರುಕಿದೆ. ಅವರ ನರ್ತನಗಳಿಗೂ, ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ತಾನಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದುವು. 'ಕಿಸಾಗೋತಮಿ'ಯಲ್ಲಿ ಭಾವವು ಏಕಧಾರೆಯಾಗಿ, ಏಕಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಕಂಡರೆ, 'ಮುಕ್ತದ್ವಾರ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಧರ್ಮದಾತರ ಶ್ರೇಣಿಯ ಧಾರಾವಾಹಿ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಗೀತಗಳ ತಾನಗತಿ, ವೈವಿಧ್ಯಸಂಪನ್ನವಾಗಿ ಲಾಸ್ಯವಾಡುವುದು. ಛಾಯಾನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಾದ ವಿಡಂಬನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಛಂದೋಗತಿ ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರ ತಂತ್ರ ವಿಶೇಷ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿದಂತಿಲ್ಲ. 'ಶೀಲಭಂಗ'ವೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ, ಭಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿತೆಂಬುದರ ರೂಪಣವಿದೆ. ಅಥವಾ ಅಂಥ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಈ ಕೃತಿ ಎನ್ನಬಹುದು. 'ಯಾರೋ ಅಂದರು' ಎಂಬ ಗೀತಾನಾಟಕದ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ನಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕಾರಂತರು ತುಳಿದ ಈ ಹೊಸದಾರಿ ನಾಟಕಕಲೆಯ ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಮಹತ್ತಾದುದು. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ.

ವಿಡಂಬನೆಯ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಾರಂತರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ: ನಾರದನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ 'ದೇವದೂತರು' ಎಂಬ ಕೃತಿ. ಅದರ ಕೆತ್ತನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟಾಗಿದೆಯೆನ್ನು

ವಿರೇನೋ. ಆದರೆ ಬಳ್ಳಿ ಮಿಂಚಿನ ತಿವಿತವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ. ಮಿಂಚು ನೋಡಲು ಚೆನ್ನ. ಅದರ ಸಾವಿರ ಮೈಲಿಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಕಾವು ಸುಡುವುದು. ಜೋಕೆ. ಆ ಮೇಲಿನ 'ಗ್ನಾನ' ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಮೊನೆಯಾಗಿದೆ.'ಗ್ನಾನ' ಎನ್ನುವ ತಲೆಬರಹದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಂಗ್ರಹದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಪ್ರಬಂಧದ ಕಡೆಯ ಸಾಲಿನವರೆಗೂ ಕಾರಂತರ ವಿಡಂಬನೆಯ ಉಗುರಿನ ಚೂಪು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದೇ ಸರಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವಿಡಂಬಿಸುವ, ಮೂದಲಿಸುವ, ತುಂಟತನವು ನೈತಿಕ ಮೂಲ ಧ್ಯೇಯವುಳ್ಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿ ಲೇಖಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಘಟ್ಟವೆಂದು ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಕಾರಂತರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ, ಕಡಿಮೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯವುಳ್ಳ ಕಡಮೆ ಸಂಯಮವುಳ್ಳ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನು ಈ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ವಿಡಂಬನೆಗೆ ತಾನೇ ಮೋಹಗೊಂಡು ಹತಪ್ರಭನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಲತ್ತೆ ಕೊಡುವ ಕತ್ತೆ. ಇದು—ಮಹನೀಯರೊಬ್ಬರ :ಮುನ್ನುಡಿ – ಎಂದು 'ಗ್ನಾನ'ದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಬರೆದ ಟೀಕಾವಚನವು ಕಾರ್ಲೈಲನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರೋ ಅಂದ ಮಾತು. ಸುತ್ತಲೂ ಲತ್ತೆ ಕೊಡುವ ಗುಣ ಕತ್ತೆಗೆ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ,ಕಾರ್ಲೈಲನಲ್ಲಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ,ಕಾರಂತರಿಗೆ ಅನಿಸಿತೋ, ತನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು? ಗ್ನಾನವನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಇದ್ದ ಅವರ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೆ ಈ ವರ್ಣನೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಗ್ನಾನದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಿ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ?

ಕಾರಂತರು ಎರಡು ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ: 'ಅಬೂವಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ', 'ಅಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ'. ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಾಣದ ಪರ್ಯವೇಕ್ಷಣೆ, ನೋಟ ಇವೆ. 'ಅಪೂರ್ವ'ಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಅಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬರ್ಥವಿರುವಂತೆಯೇ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಾಣದೊರೆಯದುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿಶೇಷವೂ ಇದೆ. ಕಾರಂತರು ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಅತಿರೇಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಶಬ್ದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೂ 'ಅಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ' ಎಂಬ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಶ್ಲೇಷ ಸಾರ್ಥಕ, 'ಅಪೂರ್ವ'ವು ಪಶ್ಚಿಮವೂ ನಿಜ; ಅಪೂರ್ವವೂ ಸರಿಯೇ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ದೇಶಬಾಂಧವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಂತರು ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿನ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಚೆಲುವನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ, ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ, ವಾಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ, ನರ್ತನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಘಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ನೋಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿಗುಣದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕಾರಂತರ ಅಂತರಂಗವು ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾಗಿದೆ, ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. 'ತೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ', 'ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು' ಎಂಬ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ವಸ್ತು, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ, ತನ್ನ ಅಂತರಂಗ ವಿಕಸನವನ್ನು ಕುರಿತೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿವರ್ತನೆಗಳೂ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಗಳೂ ಅವರ

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪುಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ; ಧ್ಯೇಯಸಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಛಲಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಗಂಡುಗಂಡಸುತನವನ್ನು, ಯಾರನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿಯೂ ಬಾಳುವ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರೆ, ಹಸಿ ಬಣ್ಣಗಳಿಗೊ ವೈಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದುದಕ್ಕೊ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಶಗಳು ಸಮರಸವಾಗಿ ಬೆರೆತು ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ತನ್ನ ಶರತ್ತುಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ದಿಟ್ಟತನವುಳ್ಳ ಗಂಡು ಜೀವನದ ಪರಿಚಯವು ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣಸಿಗುವುದು.

೦ ೦ ೦ ೦

ಕಾರಂತರನ್ನು ಈಗ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲೆನೆಂದೆ. ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿರುವ ಯಾರಿಗೂ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ, ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟರು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪರಿಚಿತನೋರ್ವನ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಟೀಕೆ ಕೇಳುವ ಎದೆ ಎಷ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿರಬಹುದು? ಬೇರೆಯವರು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಭಯ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಇದ್ದೀತು? ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸದಾ ಯೋಗ್ಯರೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಯಾರೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡರು. ಕಾರಂತರ ಖಂಡಿತವಾದ, ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನ, ಠವಕ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಆಲಿಸಿಯಾನೇ ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಪರರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಬೆಳೆದರು. ಬಹುಬೇಗ ಇತರರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಬೇಗ ಬೆಳೆದರು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿಯೂ ಸಾಕಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ. ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪರಾಧೀನತೆಗೂ ಒಳಪಡದೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಬೆಳೆಯಲು ಏನೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆ, ಎಷ್ಟು ಕಾಲದ ಸಿದ್ಧತೆ ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾರಂತರು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದರು. ಕುದಿಯುವ ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕ್ರೋಧದ ಆವೇಗ, ಜಡತೆಯ ಅಸಹನೆ, ತ್ವರೆ, ಉದ್ವೇಗಪೂರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿಡಂಬನೆಗಳ ಕಾರಂತರೆಲ್ಲಿ? ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಗಿ ಅನುಭವದಿಂದ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಹಿತವಾಗಿ ಸ್ನಿಗ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಇಂದಿನ ಕಾರಂತರೆಲ್ಲಿ? ನೈತಿಕ ಉದ್ವೇಗದ ಸುಂಟರಗಾಳಿಯಂತೆ, ಮತಾಂತರಿಸುವ ಪ್ರಬಲ ದೀಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾರಂತರೆಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಗೌರವಿಸುವ ಈ ಕಾರಂತರೆಲ್ಲಿ? ಬಾಯ ಚಪಲವನ್ನು ಅಡಗಿಸಲಾರದೆ ಚೇಷ್ಟೆ ಕೀಟಲೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾ, ಈ ಮನುಷ್ಯ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕುಳಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾರಂತರೆಲ್ಲಿ? ಗಂಟೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ಅದೂ ಅರೆಮಾತು ಆಡುತ್ತಾ ಮೌನವಾಗಿ ಗಂಟೆ ಗಂಟೆ ಕಳೆಯುವ ಈಗಿನ ಕಾರಂತರೆಲ್ಲಿ? ಅಂದಿಗಿಂತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆಮ್ಮದಿ ಬಂದಿದೆಯೆ? ಇಷ್ಟು 'ಯಮ'ವೇಕೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ—ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ವಿದಗ್ಧವಾಗದ ಮನಸ್ಸಿನ ನಮಗೆ. ಅಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಕಾರಂತರು ಎಷ್ಟೋ ಹದವಾದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ

ನಡೆದ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಅವರ ಸತ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ದೊರೆತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ೪೦—೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವನ ನಾಟಕದ ವಿನೋದ ವಿಷಾದಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವಾನುಭವದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಸಾರವತ್ತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೦ ೦ ೦ ೦

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಂತರು ನೀಡಿರುವ ಕಾಣಿಕೆ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದುದೆಂದು ಕೆಲವರು ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಲೆ ಅಥವಾ ತಂತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಗುಣದಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧತೆ- ವಿಸ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಆಳದಲ್ಲಿ,ಅಂತರ್ಗತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ,ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸುಭಗತೆಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮುವ ಕಾವ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾತು ವರ್ಣನೆಗಳ ಖಚಿತತೆ ವಿಶದತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಕೃತಿಗಳು ವಿರಳ. ಕಾರಂತರು ವರ್ಣಿಸಿರುವಷ್ಟು ಜನರನ್ನೂ, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಇವರಷ್ಟು, ನೇರವಾಗಿ, ರಸಪುಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಸಾಕಾರವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದವರೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಂತರ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಇದೆ, ನಿಟ್ಟಿದೆ; ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲ ಗ್ರಹಿಕೆ, ದರ್ಶನ ಇವೆ. ಯಾವಾತನ ಅನುಭವವು ವಿವಿಧವಾ

ಗಿಯೂ, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ, ಆಳವಾಗಿಯೂ ಇರುವು ದಿಲ್ಲವೋ ಹಲವು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಳೆಯುವ, ತೂಗುವ, ಮೌಲ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೋ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥ ವನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಾಗನು. ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚ ನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಶುಭಾಭಿಸಂಧಿ ಇದೆ: ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಬಗೆಗೆ ಆಳವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ, ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷಪಾತವಿದೆ. ಈ ಗುಣಗಳು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾ ಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಃ ನಮ್ಮ ಬೇರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಾಣಲಾಗದ ಸ್ವಭಾವದ ಎಳೆಗಳನ್ನೂ ಮಟ್ಟ ಪದರಗಳನ್ನೂ ಕಾರಂತರು ಕಾಣಬಲ್ಲರು, ಕೇಳಿಸದ ಅಂತರಂಗದ ನುಡಿತವನ್ನೂ ಉಲಿವನ್ನೂ ಕೇಳಬಲ್ಲರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರು. ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು, ಮುಗಿ ಲಿನ ಗರ್ಜನೆ ತರ್ಜನೆ, ಮೋಡಗಳ ವಿವಿಧ ವಿಲಾಸಗಳು ಲಾಸ್ಯ ಗಳು, ಮಳೆಯ ಭೋರ್ಗರೆತ, ನೆರೆಯ ಏರಾಟ, ಕಡಲ ಹುಚ್ಚಾಟ, ರೌದ್ರ ಮೊದಲಾದ ನಿಸರ್ಗದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರೇ ಮೊದಲಿ ಗರು, ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಲಿದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಕಡಲಿನ ನೀಲಿಯೊಟ್ಟಿಲನ್ನೂ ಅವರು ವರ್ಣಿಸಿ ದ್ದಾರೆ. ಸಮುದ್ರದ ಕಾರೊಡಲ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಲೆನಾ ಡಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಟ್ಟದ ಕಣಿವೆ ತಪ್ಪಲುಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ಬದುಕುವ ಜೀವಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದು, ಅವರ ಬಲೆ, ಬೇಟೆ, ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಕಾರಂತರಂತೆ

ಕಲೆಗಾರನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಬಾಳಿದ ನಿರೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರದ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಧೀರರ ರೂಪಣವು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನುಷ್ಯರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಸಂಸ್ಕೃತರೂ ಅನಾಗರಿಕರೂ ಎನಿಸುವ ಕುಡಿಯರಾಗಲಿ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು, ಕುಮರಿಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ತೋಟಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, ಮೃಗಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ನಿಸರ್ಗದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಸಫಲಜೀವನವನ್ನು ನಡಸುತ್ತಿರುವ ಅಪರಾಜಿತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕಾರಂತರು ಮನಸೋತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸರಳತೆ ನಿಷ್ಕಪಟತೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವ, ಕೊಳೆ ಮಾಡುವ ನಾಗರಿಕರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರ ದುರ್ಮಾರ್ಗತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಕೂಡ 'ಇವರಂಥ ಅನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ, ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿ ಲೋಕದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗಜೀವಿಗಳ ಬದುಕನ್ನೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹದಗೆಡಿಸಿರುವ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಲೋಕಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೀಗೇ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಎಂಬಂತೆ—ಸಂಕೇತವಾಗಿ, ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ—ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ, ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವಂಥದು. ಒಂದು 'ಕುಡಿಯರ ಕೂಸಿ'ನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ— ಆ ಜನರ ಕಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ—ಎಷ್ಟು ಖಚಿತ, ಪ್ರಾಸವೀಕಥೆ ಅದು—ಎಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನ, ಗುಣ ಮಟ್ಟಗಳ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲಿ!— ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚೆಲುವಾದ ನಿಸರ್ಗ ಜೀವನ, ಒಳಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಹೊರಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ, ವ್ಯವಹಾರದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಂದ ಹಿರಿಯರೆಂಬ ಜನವರ್ಗದವರ ವಂಚನೆಯಿಂದ, ಅನ್ಯಮತದವರ ಮತಾಂತರದ ಧೂರ್ತ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಹದಗೆಡುತ್ತದೆ; ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನ,ಸಮಾ

ಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು, ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಧರ್ಮಗಳು ಹೇಗೆ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳುವುವು- ಎಂಬುದರ ವರದಿ, ಪ್ರತಿಫಲನ, ಇವೆ. ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳ ಸಂಗಡವೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪ್ರಕಾರವೇ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾಹಸ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೋದುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ನಲಿಯುವುದು. ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ, ನಂಬಿಕೆ, ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಇತಿಮಿತಿ, ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಏರುಜಾರುಗಳನ್ನೂ, ಹಗೆ ನಲ್ಮೆ ಸಿಹಿಕಹಿಗಳನ್ನೂ ಆವರು ತೋರಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ತೋರಿಸುವಾಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಿಯಾತತ್ಪರವಾಗಿರುವುದು. ಒಮ್ಮೆ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೂ, . ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಅವರ ಲೇಖನಿ ಸದಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಹದ, ತೋರ, ಹಸರ, ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಗುಣವನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಅಳೆಯುವಂತೆ ಅವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಕಾರಂತರ ಕಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. "ಚೋಮನ ದುಡಿ" ಮತ್ತು 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'ದಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಕುಶಲಕರ್ಮ ನಮಗೆ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚೋಮನ ದುಡಿ ಹೇಗೋ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನವರದೂ ಹಾಗೇ ಒಂದು ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೆತ್ತನೆ; ಎರಡೂ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿಗಳು.'ಹೆತ್ತಳಾತಾಯಿ' ಯಲ್ಲಿ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಅಥವಾ ಕರುಣಾಜನಕವಾದ ಸಾಮಾ

ಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ', 'ಮುಗಿದ ಯುದ್ಧ', 'ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು', 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಹರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಅರ್ಥ, ಉದ್ದೇಶ ಇವೆ, ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ, ಸಾಕಲ್ಯವಿದೆ. ಕಾರಂತರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕತೆ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅನಿಸಿದರೂ ಅದು ತೋರಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಅಂತಃಕರಣದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರು (Conservative) ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ. ಸಂಪ್ರದಾಯಕತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆಯಷ್ಟೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ, ಉಳಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ಅದು. ಒಡೆಯುವುದು, ಹಳಿಯುವುದು, ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವುದು, ಬುಡ ಕೀಳುವುದು ಅಸಾಮಾಜಿಕ, ಬರ್ಬರ. ಕಡೆಗೆ ವಿಫಲ ವೃತ್ತಿಗಳೇ ಸೈ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದು. ಭೋಗಿಗಳು, ಪಟ್ಟಣಿಗರು, ಧರ್ಮದ ಡಾಂಭಿಕರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಇವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೋಪ; ಹಲತೆರದ ಇವರ ಪೊಳ್ಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವಾಗ ಅವರು ಉಗ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಸೈರಣೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದವರನ್ನು ಅಷ್ಟು ವಿಚಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವ ಕಾರಂತರೇ ತನಗೆ ಒಪ್ಪದ ಈ ವರ್ಗದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಲಾಕರ್ಮಕ್ಕೆ—ಅದರ ಘಾತಕ್ಕೆ—ಊನ ಬರುವಂತೆ ಏಕೆ ವರ್ತಿಸಿದರೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಗೆದ್ದವರನ್ನು

ಕುರಿತು—ಕೇವಲ ಅಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ—ಅವರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಹೊರಡದು. ಗೆಲುವಿನ ಗರ್ವದಿಂದ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬೀದಿವರಿಯುವ, ಸುಧಾರಿಸಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರಿಗೆ ಶೀಲವೇ (Character) ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಎನ್ನಿಸುವುದೇನೊ. ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವವಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವು ಬರಡು, ದೇಶದ ಕೊರಳಿನ ಕೊರಡು. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸೋಗು, ಬೆಡಗು, ಮತ್ತು ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯಕ್ಕೆದಿರಾಗಿ ಕಾರಂತರು ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವರು. ಇವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಜ್ಞರು, ಅಶಿಕ್ಷಿತರು, ಹೊರಗಣ್ಣಿಗೆ ಸೋತವರು. ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿಜೃಂಭಣ ಮತ್ತು ಸದ್ದು ಗದ್ದಲದ ನಡುವೆ ಕಂಡೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳಿಸದಂತೆ ನೀರವವಾಗಿ, ಆದರೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಯುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವನದ ಸತ್ಯತೆಗೆ, ಸಾರಪೋಷಕ ಧಾತುವಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ, ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಈ ಜನರ ಮೇಲೆ ಕಾರಂತರ ಪ್ರೇಮ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕುವ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಅಂಥ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಸಖಾರಾಮರಾಯರಂಥವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಸುವಿನಂಥ ಪ್ರಾಣಿ. ಅನಾಗರಿಕ ಆದಿವಾಸಿ ಕುಡಿಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುದಿ ಗುರಿಕಾರ ಕೆಂಚ ಮತ್ತು ಕರಿಯ ಅಂಥವರು. ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನೆಯ್ದು ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಒಂದು ಚಿತ್ರಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವಗಳ ತ್ಯಾಗ, ತಾಳ್ಮೆ, ಧೀರತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಚೆಲುವನ್ನೂ, ಸಾಹಸವನ್ನೂ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಧನ್ಯಜೀವನದ ಪ್ರತೀಕಗಳು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊರಗಿಂದ, ಪರ್ಲ್‌ಬಕ್ ಬರೆದ 'ಗುಡ್ ಅರ್ತ್' ಇಂದ ಬಂತೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು.

ಅದು ಹೇಗೋ ಏನೊ. 'ಗುಡ್ ಅರ್ತ್' ಓದಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ'ಯಂಥ ಬೆಲೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ನೂರು ಮಂದಿ ಅದನ್ನು ಓದಲಿ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕರೆನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಆ ಬಣ್ಣ ಬೆಳಗಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿನದೇ ಬುಡ, ತಾಳು, ಎಲೆ, ಹೂ, ಹಣ್ಣು, ಸವಿ ಅಗರದು. ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದರೇನು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ'ಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಈ ಕಥೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಯಃ ಮಾಸ್ತಿಯವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾರಂತರಂತೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುವವರು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಂತರನ್ನು ಕೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಆ ತಾಯಿಯ ಮಮತೆ, ಮೃದುತೆ, ನಯ, ಪ್ರೀತಿ ಕಾರಂತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು,ಅವರ ಹೃದಯದ ಚಿರಂತನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಸ್ರೋತವಾದ ತಾಯ ನೆನಹು ಕಾರಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಂಗಳಮಯವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆಯಲ್ಲಿನ-ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದ, ತರಬಲ್ಲ ತಾಯಂದಿರು. ಹೆಣ್ಣು ಜೀವನದ ಇಂತಹ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಬೇಕು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾರಂತರು ಬರೆದ 'ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ'ವೆಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಕೆಸರಿನ ಒಂದು ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರ. ಒಳಸಂಚು, ದೌಷ್ಟ್ಯ, ಸ್ವಾರ್ಥಾಭಿಲಾಷೆ, ಅಧಿ

ಕಾರಲಾಲಸೆ, ಮುಂತಾದ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಬಹುವಾಗಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದ ಸ್ವಾರ್ಥಕೃಪಣತೆಗಳ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿತ್ರ. ಇಂಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನಿದೆ? ಆದರ್ಶವೇನಿದೆ? ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದು ಕಾರಂತರು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಮುನಿದ ವೇಳೆ ಇನ್ನೂ ಹೇಗೆ ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿ ಅಸಹನಶೀಲವಾಗಿರಬಲ್ಲದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಅವರು ಯಾವ ಸುಖಪಟ್ಟರೊ. ಇಂಥ ಆ ಸುಖವನ್ನೂ ಬೇಗೆಯನ್ನೂ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನ ಏಕೆ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕೋ ದೇವರೊಬ್ಬ ಬಲ್ಲ. ಈ ಪರಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿಯಾದ ಕಲೆಗಾರನಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ತಾರದಿರುವುದೆ? ಕಾರಂತರು ಸ್ವತಃ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಅದರ ಒಳನೋಟದ ಮಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಅನುಭವದ ಕಹಿ ಎಲ್ಲವೂ 'ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟಿ ಇಳಿದಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಅಧಿಕಾರಲಾಲಸೆ ಮತ್ತು ವಂಚನೆಯ ನಗ್ನನೃತ್ಯದಿಂದಲೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ 'ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ'ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾದೀತು. ಆದರೆ ಕವಿಹೃದಯವುಳ್ಳ ಧಾರ್ಮಿಕರು ಹಸಿರು ರಾಜಕೀಯದ ಒಳಹೊಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಜೀವಕ್ಕೂ ಅವರ ಕಲೆಗೂ ಎರಡಕ್ಕೂ ನೋವಲ್ಲದೆ ಸುಖ, ಹಿತ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಇದು ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. Touch pitch and be defiled. ಡಾಮರ (ಕೆಸರು) ಮುಟ್ಟು; ಕೈಕೊಳೆಮಾಡಿಕೊ ಎಂಬ ಮಾತು ಸರ್ವಥಾ ಸತ್ಯ. ಕವಿತೆ, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರ— ಇವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರಸ ವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಪಂಚಗಳು.

'ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ'ದ ತರುವಾಯ ಬಂದ 'ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು'

ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಮಾನ ವ್ಯದ ಚಿಗುರು, ಹೂ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದ ಮೃಗಗಳ ದಂತನಖಗಳಿಲ್ಲ, ಓರೆ ಕೋರೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ 'ಬತ್ತದ ತೊರೆ', 'ಚಿಗುರಿದ ಕನಸು' ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ 'ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದವರ'ಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳಿದ್ದು ಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂಬಂತೆ ಸಂಗತಿಗಳ ವಾಸ್ತವ ರೂಪಣ ಕಣ್ಣೆ ದುರಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಮೇಲೇನೊ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಸಕ್ಕೆ ಒದಗಬೇಕಾದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥನ, ರೂಪಣ ಕೆಲವುಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಬೇಕೇನೊ —ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅತಿ ಹತ್ತಿರದ ಸಮಾಜಚಿತ್ರ, ಕಾಲದ ವಸ್ತು ಚಿತ್ರ, ವರದಿ ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೇನೋ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಹಾಯ ಬಲ್ಲುದು. ಕಾರಂತರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನರು ತೋರುವ ದರ್ಪ, ಸೋಗು ಇವುಗಳಿಂದ ಹರಡುವ ನಲವು ನೋವು ಬೇಗುದಿ ಇದರ ಚಿತ್ರಣವು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. 'ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ'ಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವಂಥಾ ಜೀವ ನವು ಎಂದಿಗೂ ಹೊಸದೇ, ಎಂದಿಗೂ ಹಳೆಯದೇ. ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದರೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತಾಯ್ತನದ ಹಂಬಲದಂತೆ ಈ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸನಾತನ, ಚಿರ ನೂತನ. ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪ ವಾದ, ವಾಸ್ತವ ಸರಳತೆ, ಪರಿಸ್ಫುಟತೆ ಸಾಹಿತಿಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದರೆ ಆತನ ಕಲೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತೆನ್ನ ಬೇಕು. ಆತ ವರ್ಣಿಸುವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಟಿಲತೆ ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ,

ಅದರ ಮಟ್ಟ,ಪರಿಸರ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಒಲವು ಒತ್ತು ಹೇಗೇ ಬೀಳಲಿ, ಚಿತ್ರಣವು ಪರಿಸ್ಫುಟವಾಗಿರಬೇಕಾದುದೂ ಅಗತ್ಯ. ತಾನು ಆರಿಸಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಹೊರಗಿದ್ದು, ವಸ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿ ಜಾರುವ ದಾರಿಗೆ ಎಳೆಯುವ, ಕೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವ, ಅದರಲ್ಲಿ ರುಚಿಕಾಣಿಸುವ ವಿಷಯಗಳೂ ವಿಚಾರಗಳೂ ಎಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಂಪಾದನೆ ಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಲಾಭಪ್ರದವೆನಿಸಿದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗದೆ ಇರುವ, ಅವುಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಲೋಕವನ್ನೂ ಪಾರಾಗಿಸುವ ಸಾಹಿತಿ ಯಶೋಭಾಜನನಾಗುವನು.

o o o o

ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಅವರ ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡವರು—ಕಾಣಸಿಗುವರು. ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿವರಗಳಿಗಿರುವಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಅವನ ಅಂತರಂಗ ವಿಶ್ಲೇಷಣಗಳಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹರಿತವಾದ ರೇಖೆ, ಘಟನೆ ಅಥವಾ ಮಾತಿನ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯವೂ ನಮಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದರೂ ಯಾರು? ನಮ್ಮ ನಮ್ಮವರೇ, ನಾವು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರೇ. ತಮಗೆ ತಾವೇ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಶುಂಠರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಕರು, 'ಧುರೀಣ'ರು, ಕಲೆಗಾರರು, ಮುಂದಾಳುಗಳು, ನೌಕರರು, ಚಳುವಳಿಗಾರರು, ಮೋಸಗಾರರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವೈದ್ಯರು, ಸಿನೆಮಾದವರು –ಎಲ್ಲರೂ ಕಾರಂತರ ಲೇಖನಿಯ ಮೊನೆಗೆ, ವಿಡಂಬನೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ

ಬಲಿಂಗಾದವರೇ. ಈ ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದೊಂದು ರೀತಿಯಾದರೆ, ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ 'ದೇಹಜ್ಯೋತಿ'ಗಳ ಅಂಶ ಚಿತ್ರ, ಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾರಂತರು ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದೇ ಒಂದು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸ ಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನವರು ತಮ್ಮ ಕಂಡರಣೆಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿಸ್ದಾರೆ.

೦ ೦ ೦ ೦

ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರು. ಕಾರಂತರು ಮುಟ್ಟದ್ದೂ ಇದೆಯೆ ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದೇನೋ. ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅನೇಕ. ಹಲವು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನಡೆಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬಾಲವನ ಅಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜಕ ಪ್ರಯೋಗ. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾನಪದ ಕಲೆಯಾದ 'ಯಕ್ಷಗಾನ'ದ ಮೇಲೆ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಅಚಲವಾದ ಪ್ರೀತಿ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯ ಮೂಲ, ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರಷ್ಟು ತುಂಬಿದ ತಿಳಿವಿನಿಂದ, ಬೆಲೆ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಎಣಿಕೆಯುಳ್ಳ ಹೊಸ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ, ಮಾತಾಡಬಲ್ಲವರು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿರಳ. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪರಿಶ್ರಮ, ಸಂಶೋಧನೆ ಅಲ್ಪವೇನಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಧಾರವಾಡದ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚುರವಾದ ಭೂತಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ವೇಷಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು ತೆಗೆದ ಅವರ ಚಲಚಿತ್ರದ ಒಂ

ಪೆರಡು ಸಾವಿರ ಅಡಿಯ ಛಾಯಾಗ್ರಹಣ ಬೆಂಕಿಗೆ ತುತ್ತಾದುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನಷ್ಟ.

೦ ೦ ೦ ೦

ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಆದರ. 'ಬಾಳ್ವೆಯೇ ಬೆಳಕು' ಎಂಬ ಆ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕ ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಅವರು ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿನ ತತ್ವ ವನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಸರಿಯಾಸರಿ. ಅಲ್ಲಿನ ವಾದಸರಣಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದ ಜೀವನ ದರ್ಶನ ವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಆ ವಾದಸರಣಿ ಯಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕಾರು ಎಂಟು ಲೋಪ, ತೆರಪು ಕಾಣಬ ಹುದು. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಜೀವನವೇ ಬೆಳಕು ತೋರಬೇಕು ನಿಜ; ಹೊರಗಿನ ಬಾಳಿಂದಲೂ ಆ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತದೆ, ತನ್ನ ಕಾಲದ ಬದುಕಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತದೆ, ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಗಳಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತದೆ; ಇವೆಲ್ಲದರ ತಾರತಮ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಲೋಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಯೊ, ಹೇಗೆ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆಯೊ, ಹೇಗೆ ನಡೆಯದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಯೊ, ಯಾವ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಬದುಕಿದ್ದಾರೆಯೊ ಈ ಎಲ್ಲ ದರ ಫಲಾಫಲಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಬೆಳಕು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯದು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಿ ಗಾಗಲಿ ಅದು ಕಾಣುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹಳೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಬಂದ ಬೆಳಕು ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗದಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಬೆಳಕೆಂದು ನಂಬಲು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾವುವು?

ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದೆ? ಎಂಬೆಲ್ಲ ವಾದಗಳನ್ನು ಟೀಕಾಕಾರರು ಎತ್ತಬಹುದು. ಇದು ಬುದ್ಧಿಯ, ಯುಕ್ತಿಯ ಪ್ರಪಂಚ.

ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನೇರವಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಗದ್ಯರಚನೆ ಶ್ರೀ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರ 'ಬಾಳಿಗೊಂದು ನಂಬಿಕೆ', ಶ್ರೀ ದಿವಾಕರರವರ 'ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ' ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಿಯೊ ಅತಿ ವಿರಳವಾದ ಒಂದೆರಡರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಮನೋವಿಲಾಸ, ಕಲ್ಯಾಣದೃಷ್ಟಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಲಸ್ಪರ್ಶಿತೆ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾವ್ಯತೆ, ಗದ್ಯ ಪುಂಜಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪಕ್ಷಪಾತ.

ಹಾಗೆಯೇ 'ಕಲೆಯ ದರ್ಶನ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ವಿಶೇಷವೂ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರೊಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಕಲೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥದನ್ನು ಬರೆಯ ಬಲ್ಲರು. ಒಂದೆರಡು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಇಲ್ಲದವರೂ, ಸ್ವಂತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರೂ ಬರೆದ ಬರಹ ಪುಸ್ತಕದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರ; ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಕಲಿತು ಅವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಂಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬೆಳೆಯದಿರುವ ನಮ್ಮಂಥ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಭ. ನೃತ್ಯ, ಗಾನ, ಚಿತ್ರ, ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಈ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಅವರಿಗೆ ಆಪ್ತವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಂಟು. ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ಅದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು

ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಇಂಥವರು ಕಲೆಗಾರನ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ರೀತಿ, ರಚನೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ನುಡಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಜೀವಂತಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ; ಅಧಿಕಾರವಾಣಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾನೂ ಕಾರಂತರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ, ಜೊತೆ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಕೂಡಿಯಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಓಡಿಯಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ, ಹೊರಗೂ—ಜಯಪುರ, ಮುಂಬಯಿ, ಮದ್ರಾಸು—ಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ವಿಷಯ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯ, ಆಡಲು ನನಗಿಂತ ದೂರದವರಾದರೆ ಚೆನ್ನ—ಬಾಂಧವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ. ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ಕೃತಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲು ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಆಪ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಿದವನಿಗೆ, ಆತನ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ದಿನದಿನದ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ—ಕ್ರಿಯಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೆ ಹೊರಗಿಂದ ನುಡಿಯುವವರಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಕೂಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಬೆಲೆ ಬರಬಲ್ಲುದು.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ ಸರಿಯೆ: ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು. ಈತ ಎಲ್ಲಿಯೋ 'ನಾನೇ ನನ್ನ ಕೃತಿ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಿಜ. ದೇಶವೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಆಡಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹಾಡಿ ನಲಿದು, ಕಲೆಗೋಸ್ಕರ ದುಡಿದು, ದಣಿದು,

ತನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ನಡೆದು ಇತರರ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳು ವಂಥ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಅವರು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ದೊಡ್ಡತನ, ಔದಾರ್ಯ, ಶುಚಿಯಾದ ಅಪರಾಜಿತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಸಾಧಾರಣ ದುರ್ಲಭ. ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಫಲ ಪುಸ್ತಕವಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಹಿರಿಯರು. ಕಾರಂತರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳೋಣ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಂತರು ಸ್ವಶಿಕ್ಷಿತರು, ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು. ಆದುದರಿಂದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾವಂತರಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗುವ ಕಡೆಗೆ, ಅನುಸರಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಲವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯೆ. ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ, ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುವ ವಿದ್ಯೆ. 'ಸಾವಿದಾಯಾ ವಿಮುಕ್ತಯೇ' ಎಂದು ವಿದ್ಯೆಯ ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾರ್ಪಣ್ಯದಿಂದ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಸಣ್ಣತನದಿಂದ, ಸಾಮಾನ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆ ಬರ್ಬರತೆಗಳಿಂದ ಯಾವುದು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವದೋ ಅದೇ ವಿದ್ಯೆ. ಮೋಕ್ಷ ಪರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟೋ ಇಹಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೇ ವ್ಯಾಪಕವಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರು ಒಬ್ಬ full, free,- **frank and fearless man** ಎನ್ನಬಹುದು. 'f' ಅಕ್ಷರ ಕೇಳಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸಿದೆ,

ವೀರ್ಯವಿದೆ, ಚುರುಕಿದೆ. ಪ್ರಗತಿ ಚೇತನವಿದೆ, ನುಗ್ಗಿ ಸಾಗುವ ದಿಟ್ಟತನ, ಪೌರುಷ ಇವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಘೋಷ ಇದೆ. ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು free(ಸ್ವತಂತ್ರ) fearless (ನಿರ್ಭೀತ) ಮನುಷ್ಯರೂ ಬೇರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದ್ದಾರೆಯೇ? ಮನುಷ್ಯಭೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ದೈವಭೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಹಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಸ್ನೇಹವೂ ಇಲ್ಲ; ತಾನು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹರಿ ಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಬಂದರೂ—ಸ್ವತಃ ತನಗೇ ತೋರದೆ— ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಇಂಥ ಸತ್ತ್ವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ ಹೋಗುವುದರ ಬದಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಹೀಗಿರಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕಾರಂತರ ಜೀವನದಷ್ಟು ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಒಂದೆ, ಎರಡೇ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಾಂಕ್ಷೆ ನಮ್ಮ ತರುಣರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ದಿನ ಈ ನಾಡಿನ ಕಲ್ಯಾಣದ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರಂತರು ದುಡಿದಷ್ಟು, ಅವರು 'ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ'ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ದುಡಿದಾರು? ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓದಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಲದಿಂದ ಅದನ್ನು ಜೀವನದರ್ಶನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗಿದೆ? ಬದುಕುವುದು, ಕೇವಲ ಉಸಿರಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಧರ್ಮವೂ ಅಲ್ಲ. ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಭೂಷಣವೂ

ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಯೋಜನವಂತೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಬದುಕಿದರೆ ಸಾಲದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂದು ಕಾರಂತರಂತೆ ಹಂಬಲವುಳ್ಳವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಮೆ. ಬಹುಮುಖ ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿ ಕಾರಂತರ ಯತ್ನದ ಗುರಿ, ಪೂರ್ಣತೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಗುರಿ. ಬಾಳು ದೊಡ್ಡದಾಗ ಬೇಕು, ಚೆನ್ನಾಗಬೇಕು, ಸುಂದರವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಗುರಿ ಯನ್ನು ಸದಾ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದ ಹಿರಿಯ ಜೀವ ಕನ್ನಡದ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು.

ಅನುಬಂಧ

ಕಾರಂತರ ಪ್ರಕಟಿತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸೂಚಿ

ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ

ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತ ಸುಧಾಕರ, 1924

ನಾಟಕ

ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು, 1948
ಕಟ್ಟೆ ಪುರಾಣ
ಕರ್ಣಾರ್ಜುನ, 1927
ಕೀಚಕ – ಸೈರಂಧ್ರಿ, 1960
ಗರ್ಭಗುಡಿ, 1932
ಗೀತನಾಟಕಗಳು, 1946
ಜಂಬದ ಜಾನಕಿ (ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹ), 1957
ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಗಮ, 1926
ನವೀನ ನಾಟಕಗಳು, 1946
ನಾರದ ಗರ್ವಭಂಗ, 1932
ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆ, 1947
ಮಂಗಳಾರತಿ, 1957
ಮುಕ್ತದ್ವಾರ, 1934
ಮೂರ್ತಿಯ ಮದುವೆ, 1940
ವಿಜಯ,1944
ಸಾವಿರ ಮಿಲಿಯ, 1929
ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಚಾಳಿ, 1924

ಹೇಗಾದರೇನು ?, 1937

ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ

ತೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ. 1936

ಹಸಿವು, 1931

ಹಾವು, 1931

ಕಾದಂಬರಿ

ಅಳಿದ ಮೇಲೆ, 1960

ಆಳ, ನಿರಾಳ, 1962

ಇದ್ದರೂ ಚಿಂತೆ, 1964

ಇನ್ನೊಂದೇ ದಾರಿ, 1968

ಉಕ್ಕಿದ ನೊರೆ, 1970

ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು, 1958

ಒಂಟಿದನಿ, 1966

ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ, 1947

ಕನ್ಯಾಬಲಿ ಅಥವಾ ಸೂಳೆಯ ಸಂಸಾರ, 1932

ಕರುಳಿನ ಕರೆ, 1949

ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು, 1951

ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ, 1954

ಚಿಗುರಿದ ಕನಸು, 1951

ಚೋಮನ ದುಡಿ, 1933

ಜಗದೋದ್ಧಾರ—ನಾ, 1960

ಜಾರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, 1952

ದೇವದೂತರು, 1928

ನಂಬಿದವರ ನಾಕ, ನರಕ, 1958
ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಜನ್ಮ, 1925
ಬತ್ತದ ತೊರೆ, 1953
ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ, 1943
ಭೂತ, 1925
ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ, 1942
ಮುಗಿದ ಯುದ್ಧ, 1948
ವೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ, 1970
ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು, 1968
ಮೊಗಪಡೆದ ಮನ, 1948
ವಿಚಿತ್ರಕೂಟ, 1924
ಶನೀಶ್ವರನ ನೆರಳಲ್ಲಿ, 1960
ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಬದುಕು, 1948
ಸಮೀಕ್ಷೆ, 1956
ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ, 1948
ಸ್ವಪ್ನದ ಹೊಳೆ, 1966
ಹೆತ್ತಳಾ ತಾಯಿ, 1945

ವಿಡಂಬನ, ಹಾಸ್ಯ

ಗ್ನಾನ, 1932
ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡವರು, 1941
ದೇಹ ಜ್ಯೋತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, 1948
ವೈಗಳ್ಳನ ದಿನಚರಿಯಿಂದ, 1951
ವೈಲಿಕಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆಗಳು, 1944

ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು, 1944

ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕೋಶಗಳು

ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ, ಸಂಪುಟ I—III, 1936
ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚ. ಸಂಪುಟ I—IV, 1959—1964
(ಸಂ. I, ಈ ಜಗತ್ತು; II; ಜೀವ, ಜೀವನ
III ವಸ್ತು, ಚೈತನ್ಯ IV, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಧನ)
ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಅರ್ಥಕೋಶ, 1941

ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಮ್ಯ ಭೂಗೋಲ

ಅಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ, 1954
ಅಬೂವಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ, 1950
ಚಿತ್ರಮಯ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, 1934
[Picturesque South Kanara, 1934]
ಚಿತ್ರಮಯ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ;

ಜೀವನವೃತ್ತ

ಕೆ. ಕೆ. ಹೆಬ್ಬಾರ, 1955
ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು, 1948
ಆತ್ಮ ಕಥನ,
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರು, 1954

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಚಾರ

ಜಾನಪದ ಗೀತೆ, 1966
ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, 1968

ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿ—ಒಂದೇ ಹಗಲು, 1947
ಗಜರಾಜ
ಗೆದ್ದವರ ಸತ್ಯ, 1945
ಡಂ, ಡಂ, ಡೋಲು
ಡುಂಬಿಂಗೊ
ನರನೋ ವಾನರನೋ
ಮರಿಯಪ್ಪನ ಸಾಹಸಗಳು, 1947
ಮಂಗನ ಮದುವೆ, 1948
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ, 1946
ಹುಲಿರಾಯ, 1934

ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಅಳಿಲ ಸೇವೆ
ಜೋಗಿ ಕಂಡ ಊರು
ದೇವ ಒಲಿದ ಊರು
ಸಮಾಜ ನೀತಿ ಭಾಗ I, II, 1940
ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಾಗ I—III
ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಪಾಠಮಾಲೆ ಭಾಗ I—VII, 1941
ಹುಟ್ಟು ಸಾವು ಒಟ್ಟು ಒಟ್ಟು,
ಬೇರೆಯವರೂ ಸರಿ ಇರಬಹುದು, 1954
ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪಾಠ ಮಾಲೆ ಭಾಗ I—VIII, 1935—37

ತಾತ್ವಿಕ

ಜೀವನ ರಹಸ್ಯ, 1928

ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ
ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು, 1946
ಬಾಳ್ವೆಯೇ ಬೆಳಕು, 1945
ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲು, 1967

ಕಲಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು

ಕಲೆಯ ದರ್ಶನ, 1950
ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ, 1930
ಚಾಲುಕ್ಯ ವಾಸ್ತು, ಶಿಲ್ಪ, 1969
ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ, 1957
Dance Rituals of Karnatak
Folk Art of Karnatak, 1961

ವಿಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಣ

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, 1949
ಗೃಹ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಂ. I—III, 1929
ನಮ್ಮ ಭೂಖಂಡಗಳು
ವಿಚಿತ್ರ ಖಗೋಲ, 1965
South Indian Rivers, 1961
ಹಿರಿಕಿರಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು, 1971

ಅನುವಾದಗಳು

ಕಾದಂಬರಿ

ಪಂಚಋತು, 1952
ಯಾರು ಲಕ್ಷಿಸುವರು? 1959

ನಾಟಕ

ನಿಶಾಮಹಿಮೆ

ಶಿವೆಂಗ್ ಕುಯಿ

ವಿಜ್ಞಾನ

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಕಡಲು, 1956

ಪರಮಾಣು ಇಂದು—ನಾಳೆ, 1952

ಇತಿಹಾಸ

ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು, 1936

ಸಂಪಾದನ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ

ಕೌಶಿಕ ರಾಮಾಯಣ, 1966

ಸ್ಮೃತಿಗ್ರಂಥ

ಪಂಜೆಯವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ, 1952

ಪತ್ರಿಕೆ

'ವಸಂತ' 1924—25, 1928—29

'ವಿಚಾರವಾಣಿ', 1951—52.

ನವೋದಯ
ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ

ಅಚ್ಚಾದುವು:

ಕಲಾವಿದ ಕೃಷ್ಣ ಹೆಬ್ಬಾರರು
ಬೇಂದ್ರೆ
ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್
ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ
ಶ್ರೀ ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು
ಟಿ. ಎಸ್. ಈಲಿಯಟ್
ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್
ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು
ಶ್ರೀರಂಗ
ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು
ಬದುಕುವ ದಾರಿ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದೌತ್ಯ
ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರು
ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರು
ಮುದ್ದಣ
ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಕಾವ್ಯಗಳು
ವಿ. ಸೀ.
ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರು

ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ:

ಉಗ್ರಾಣ ಮಂಗೇಶರಾಯರು
ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು
ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ
ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾಜ
ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರು
ಕೈಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ

ನವಯುಗ ಪ್ರೆಸ್, ಉಡುಪಿ.